

spreek!

Over geloof, kerk en samenleving

THEMA: **ZOMERPELGRIMAGE**

Erik Venneker
seminarist

Voordat ge geboren werd, bestemde Ik u voor Mij.

(Jer. 1:5)

Denk je erover om priester te worden?

Ontdek het op willibrordseminarie.nl of kom eens langs!

Hoogeweg 65, Heiloo T 072 505 1288

Grootseminarie
St.Willibrord
Bisdom Haarlem-
Amsterdam

Wilt u de priesteropleiding steunen?

NL64 INGB 000 000 5464 t.n.v. Het Grootseminarie

Steun het Fonds Priesteropleiding!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

Bankrekeningnummer
NL94INGB0650250826

Snel, eenvoudig en
veilig doneren?
Gebruik de QR-code!

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

HET MOMENT DAT AFSCHEID NEMEN ONVERMIJDELIJK IS

UITVAARTZORG
BOERHAAVE
Stad en Ommeland
050 - 5255980
INFO@UITVAART-GRONINGEN.NL

Schrijf je in bij Uitvaartzorg Boerhaave voor een tegemoetkoming van €200 bij een uitvaart verzorgd door ons

Zomerpelgrimage

Hoofdredacteur

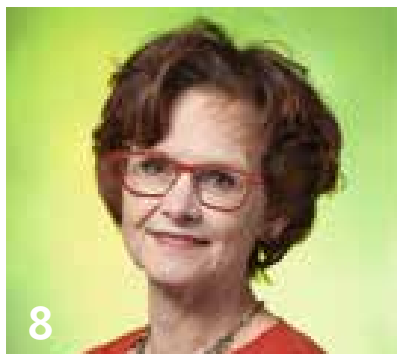
Lammert de Hoop

De zomer begon dit voorjaar en we hopen mooie maanden te beleven. Trek er op uit nu we weer de ruimte kunnen nemen. In deze Spreek! tips en inspiratie voor de zomertijd. Pelgrimeer eens in het noorden, stelt Mgr. Van den Hout voor. U hoeft niet ver weg. En de 21e eeuwse emotiemens kan volgens hem leren van H. Ignatius van Loyola; lees de boekrecensie van onze bisschop. De natuurmystiek van H. Hildegard von Bingen wijst ons op de menselijke eigenschappen van jaargetijden, ook in de zomer. Deze veelzijdige heilige inspireerde in Groningen zelfs een nieuwe parochienaam. Praktisch theologe Toke Elshof getuigt van passie voor eigentijdse catechetiek. Ze ziet kansen voor missionair apostolaat door priesters, ouders en leerkrachten. Familie Janssen vertelt over inspirerende pauselijke Wereld Gezinsdagen in Ierland en roept op naar Rome te gaan. En voor Titus Brandsma 'Held of heilige?' kunt u deze zomer naar theater-op-locatie in het Friese Slappeterp!

Namens de redactie,

een fijne zomertijd en ontspanning toegewenst!

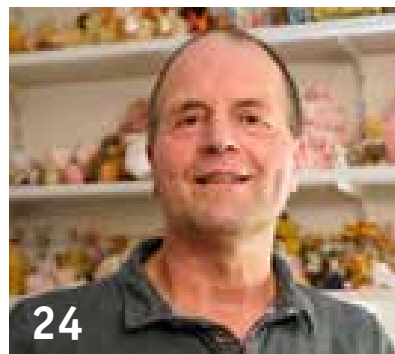
Inhoud

8

20

24

6 Op tocht in eigen bisdom
Column van de bisschop

8 Katholiek = de weg naar binnen en de weg naar buiten

Interview met Toke Elshof, praktisch theologe over geloof, school en kerk

12 Zomertijd als dragende kracht
Natuurinspiratie door mystica H. Hildegard von Bingen

14 Multitalent inspireert fusieparochie
De Hildegard van Bingen parochie in Groningen

15 Pelgrimeren is herinneringen maken
Op bedevaart naar Lourdes met oma Helene

16 Reizen met passie
Op pelgrimstocht in bijbelse tijd

18 Bonifatiusdag en Ridders van het Heilig Graf
Terugblik op viering en pelgrimage in Dokkum

20 Wereld Gezinsdagen in Dublin 2018
Familie Janssen en pauselijke gezinsdagen in Ierland

23 Gedicht: De weg naar binnen

24 Een gezegend mens
Gesprek met boer en buitenmens Tom Fransen

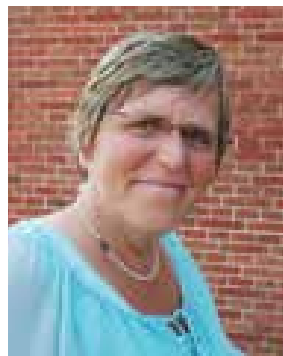
26 Titus, held of heilige?
Zomervoorstellingen door Peter Vermaat

28 Nikolaas Sintobin: Vertrouw op je gevoel
Boekrecensie van de bisschop: eigentijdse lessen van H. Ignatius van Loyola

Afbeelding voorpagina: H. Hildegard von Bingen

Op 25 april jl. herdacht pastoor **A.G. (Albert) Buter** van de parochie Heilige Norbertus dat hij 12,5 jaar geleden door handoplegging en gebed tot priester is gewijd. Wij feliciteren pastoor Buter alsnog van harte en wensen hem veel vreugde en zegen bij zijn werkzaamheden in de wijngaard van de Heer.

Op 1 juni 2021 is pastoraal werkster drs. **P.G.M. (Nellie) Hamersma-Sluis** halftime gaan werken in de parochie Heilige Norbertus te Oost-Groningen. Tevens blijft zij halftime werkzaam in de parochie H. Liudger te Noord-Groningen. De presentatie heeft plaatsgevonden op zondag 6 juni in Sappemeer. Wij wensen haar veel succes en arbeidsvreugde, ook in Oost-Groningen.

Per 1 juni 2021 is pastoor **B.J.J. (Bernard) Buit** tot pastoor benoemd van de Immanuelparochie te Coevorden, Nieuw Schoonebeek, Schoonebeek, Steenwijksmoer en Weiteveen. Daarmee is zijn taak in de parochie Heilige Norbertus beëindigd. Wij wensen pastoor Buit veel succes en zegen in zijn nieuwe parochie.

Per dezelfde datum van 1 juni 2021 heeft pastoor **P.J.J. (Peter) Stiekema** eervol ontslag gekregen als waarnemend pastoor van de Immanuelparochie. De bisschop dankt hem hartelijk voor zijn bereidheid deze taak in de afgelopen maanden op zich te hebben willen nemen.

PRIESTERS UIT ROERMOND NAAR HET NOORDEN

Per 1 september a.s. gaan twee priesters uit het bisdom Roermond voor zes jaar over naar twee Drentse parochies in het noorden. Priester Henyer Garcia (33) begint als parochievicaris in de Heilige Franciscus van Assisi parochie te Assen, Roden en Zuidlaren. Hij vormt daar samen met waarnemend pastoor Peter Wellen, de pastoraal werksters Agaath Erich en Truda de Boer, het pastoraal team. César Cortés (37) wordt parochievicaris in de parochie Heilige Drie-eenheid te Meppel, Hoogeveen en Beilen. Hij vormt daar samen met pastoor Peter Wellen en pastoraal werkster Alie de Lange het pastoraal team. Henyer Garcia is afkomstig uit Venezuela en is in 2017 tot priester gewijd in Roermond. Collega César Cortés komt uit Honduras en is in 2019 in Roermond tot priester gewijd. Garcia en Cortés zijn beide spiritueel geworteld in de internationale katholieke missionaire

Hyenyer Garcia

César Cortés

beweging van de Neocatechumenale Weg. Ze vestigen zich in de pastorie van Assen. De uitleen van priesters door bisdom Roermond is een initiatief van mgr. Van den Hout, en komt tegemoet aan een dreigend toekomstig priestertekort in het bisdom. Bisschop Harry Smeets van bisdom Roermond heeft ingestemd met het verzoek van het noordelijk bisdom.

TIENERWEEKEND IN HEILOO

In het weekend van 18-20 juni was het tienerweekend van het Jongerenplatform bij de Blauwe Zusters in Heiloo (Noord-Holland). Met elf deelnemers plus het Jongerenplatform, nieuwe vriendschappen en veel gezelligheid, was het een geslaagd weekend! Een weekend ook waar mooie herinneringen zijn gemaakt. We hebben elkaar leren kennen en het heiligdom van Onze Lieve Vrouw ter Nood in Heiloo. Ook hebben we meer geleerd over het geloof. We konden meevieren met de zusters tijdens het morgengebed en de Heilige Mis. Sport en spel kon natuurlijk niet ontbreken! We hopen elkaar op 29 augustus a.s. weer te treffen bij de startactiviteit, waarbij we de hoogte in gaan...! In november komen we weer terug in Heiloo voor nog zo'n bijzonder weekend! Opgeven voor deze activiteiten kan via de website van het bisdom.

Namens het Jongerenplatform, Elise Janssen

Agenda van de bisschop

Juni

- 18-20 tienerweekend Heiloo
- 24 20.00 uur, woordviering Missio ad Gentes
- 26 bezoek van seminaristen bisdom
Haarlem-Amsterdam
19.00 uur, Eucharistieviering Gieten
- 27 10.00 uur, Eucharistieviering Meppel
14.00 uur, afsluiting PDOB, Hoeven

Juli

- 3 19.00 uur, Eucharistieviering Missio ad Gentes
- 4 9.30 uur, Eucharistieviering Barger Oosterveld
14.00 uur, volwassendoop Coevorden
- 8 20.00 uur, familiepastoraat
- 11 10.00 uur, Eucharistieviering Hoogeveen
- 17 19.00 uur, Eucharistieviering Hoogeveen
- 18 10.00 uur, Eucharistieviering Beilen
- 24 19.00 uur, Eucharistieviering Beilen
- 25 10.00 uur, Eucharistieviering Hoogeveen
- 27 19.00 uur, Eucharistieviering en lezing
basilica-avond Bolsward
- 31 19.00, Eucharistieviering Meppel

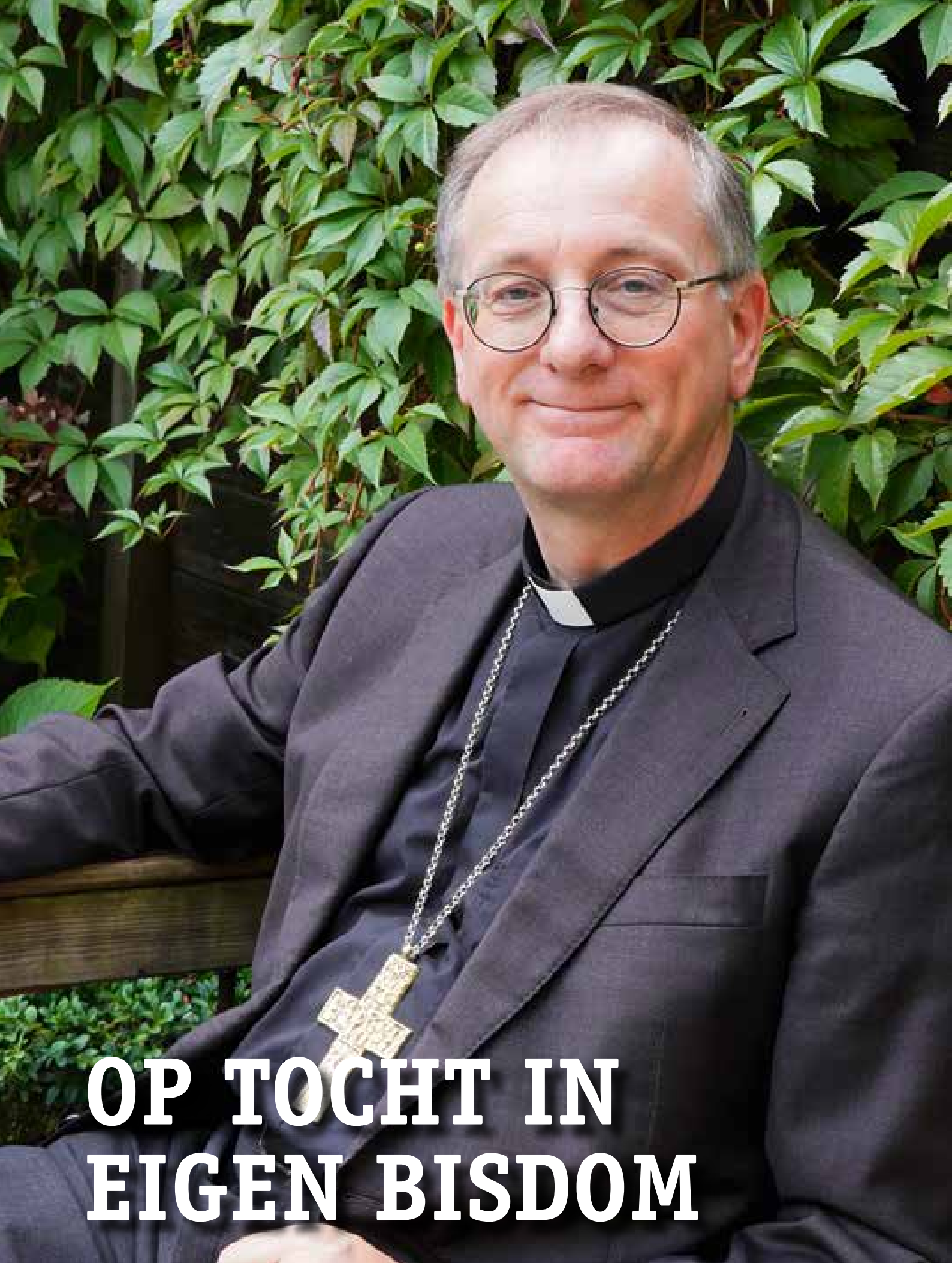
Augustus

- 1 Summercamp Schoonlo
- 7 19.00 uur, Eucharistieviering Rolde
- 8 10.00 uur, Eucharistieviering Meppel

- 15 10.00 uur, Eucharistieviering Assen
- 20-22 Roepingenweekend Thuine
- 29 10.00 uur, Eucharistieviering Beilen
Jongerenactiviteit

September

- 4 19.00 uur, Eucharistieviering Rolde
- 5 9.30 uur, Eucharistieviering Zuidlaren
- 6 Koningschieten gilde Sint-Joris Diessen
- 8 14.00 uur, Roepingencommissie
- 10 19.00 uur, Vormsel Ter Apel
- 12 10.00 uur, Eucharistieviering Assen
- 13 10.30 uur, KBS Breda
- 14 Bisschoppenconferentie
- 16 17.00 uur, REA
- 19 11.00 uur, Eucharistieviering Bolsward
- 21 Studiedag Ter Apel
- 23 20.00 uur, familiepastoraat
- 25 14.00 uur, boekpresentatie,
Lutherse Kerk Groningen
- 26 9.30 uur, Eucharistieviering Emmeloord
b.g.v. 75 jarig bestaan
- 29 10.00 uur, vergadering priesteraad
14.00 uur, vergadering kapittel

OP TOCHT IN EIGEN BISDOM

De pastoor van de parochie wil een bedevaart organiseren en probeert een bus vol te krijgen. Dat is in de huidige omstandigheden al een mooi streven, maar we moeten er nog even mee wachten totdat de pandemie helemaal voorbij is. We willen graag op vakantie, maar er is onzekerheid over welke landen veilig zijn. Zelf heb ik geen grootse plannen, al lijkt het me goed dat ik er even uit ben. “Moet je wel doen”, zeggen mijn vicarissen.

We zullen maar geen verre reizen gaan maken. Dat betekent dat we deze zomer het beste met eigen familie of vrienden in de eigen omgeving kunnen blijven, of in het eigen land. En als we het willen zien en er naar zoeken is er voldoende te beleven. De bosrijke natuur in Drenthe, de stadjes en vaarten in Friesland en de mooie oude kerkjes op het Groningse platteland. En ook de Noordoostpolder toont mooie vergezichten.

Er zijn in ons bisdom een paar bedevaartplaatsen, niet veel, maar toch. Ze zijn bescheiden en klein, vergeleken met bijvoorbeeld Lourdes. Het meest prominent is de Bonifatiuskapel in Dokkum. Gebouwd in de dertiger jaren met de zalige Titus Brandsma als inspirator. Dat is het meest noordelijke bedevaartsoord van ons land. In de vakantieperiode is deze wel te bezoeken. U kunt kennis maken met het leven van de heilige Bonifatius en met het ontstaan van de Kerk in de Lage Landen. Er hangen informatieborden en er is een film over Bonifatius. In Emmer Compascuum wordt Maria vereerd als de Hertogin van Drenthe. De titel die Maria hier draagt is al oud, maar de verering is er van na de oorlog. Er staat een beeld bij de kerk aan de ingang van de begraafplaats. Dan is er de verering van de H. Gerardus Majella in Barger Oosterveld. Als laatste wil ik noemen de kluizenarij van broeder Hugo in Warfhuizen (sinds 2001). Het bezoeken van heiligdommen en heilige plaatsen is een algemeen godsdienstig verschijnsel. Ik heb het bij de Hindoes

in India ook gezien. Het gaat erom dat de pelgrim naar een heiligdom trekt om daarna weer naar zijn woonplaats terug te keren. En dat hij ondertussen iets heeft ervaren en beleefd.

Bij een steeds beperktere groep zijn gezamenlijke bedevaarten nog steeds populair. Men gaat samen met medegelovigen één of meerdere dagen van huis naar een bijzondere plaats voor bezinning, gebed en ontspanning. Voor Israël behoorden bedevaarten tot de verplichte geloofspraktijk. We hebben getuigenissen van pelgrimstochten verspreid door de Bijbel, en we hebben de voorschriften die voor Israël geldig waren en die in de Pentateuch zijn opgetekend (Ex 23; 34; Lev 23; Num 28-29; Deut 16). De Bijbel spreekt met name over bedevaarten op gezette tijden, namelijk met de grote feesten Pasen, Pinksteren en het Loofhuttenfeest. Voor ons zijn bedevaarten meestal niet aan een kerkelijk feest gekoppeld; die vieren we bij voorkeur in de eigen parochiekerk. Voor bedevaarten maken we apart dagen vrij zoals we dat ook met vakanties doen.

Maar waarom zouden we op bedevaart gaan? Omdat het wordt voorgeschreven? Dat is in ieder geval niet onze praktijk en het is ook geen kerkelijk voorschrift. Het doel van de bedevaart is de ontmoeting met de Heer. Wel zijn er gelovigen die vanuit een persoonlijke ervaring, en vanuit persoonlijk ervaren genade, een bedevaart naar een bepaalde plaats koesteren en jarenlang blijven

volhouden. Hoe vaak bent u al naar Lourdes geweest?

Als we op bedevaart gaan willen we iets van genade ervaren. We willen gesterkt worden in ons geloof en in onze band met God, met een heilige, en met anderen. We willen iets halen. Maar we kunnen overwegen of we misschien ook niet iets moeten brengen. Je gaat niet met lege handen op bedevaart, je neemt gaven en offers mee om deze daar achter te laten en aan God op te dragen. Dat is ook het onderscheid met op vakantie gaan. Bedevaart is iets brengen om iets te halen. Dan kan het gaan om onze eigen zorgen en problemen, of om onze eigen zonden die we van ons af willen schudden. Probeer deze aan God op te dragen en op Jezus' schouders te leggen. We kunnen zo'n geestelijk offer ook symbolisch maken in een kaars die we meenemen, of een geldbedrag schenken.

Trek er deze zomer op uit in ons eigen bisdom of in ons eigen land. Het zal u goed doen. Uw bedevaart hoeft niet per se altijd ver weg.

+ Ron van den Hout
bisschop van Groningen – Leeuwarden

TOKE ELSHOF OVER GELOOF, SCHOOL EN KERK

KATHOLIEK = DE WEG NAAR BINNEN EN DE WEG NAAR BUITEN

Toke Elshof is een gedreven praktisch theoloog. Over gezin, school en kerk: drie ankerpunten die in deze tijd elkaar meer dan ooit nodig hebben. Een gesprek over de religieuze kern van mensen en de katholieke missie om daar naar te luisteren. "Als mensen in de religieuze ruimte komen, geleid door bekwamen, dan opent dat het leven." Wat betekent zo'n fraaie volzin van deze theologe?

Tekst: Lammert de Hoop

Dr. Toke Elshof is onderzoeker en docent aan de Tilburg University en de priester-diakenopleiding in Bovendonk. Ze werkte in pastoraat voor zorg en justitie en ze is Raad van Toezicht voorzitter van de Bisschop Möller Stichting voor katholieke basisscholen. Catechetiek is voor Elshof het vak om de drie 'ankerpunten' te verbinden. Rode draad in haar publicaties is een hartstochtelijk pleidooi voor meer wisselwerking tussen ouders, pastores en leerkrachten. Zij die thuis hun kinderen opvoeden, de pastores die geloofsverklaring doen, en leerkrachten die kinderen voorbereiden op deze wereld. Behalve rekenen en taal, maken ook geloof en religie daar onlosmakelijk deel van uit. De katholieke kerk heeft met haar gevoel voor mysterie en een duidelijke sociale leer iets uit te dragen, vindt Elshof. Juist in deze missionaire tijd: "Ik kom uit een missionarissenfamilie. Mijn heerom werkte in de missie van Ghana en Tanzania. Missie begint met luisteren, leerde ik van hem. Luisteren naar wat mensen ter plaatse nodig hebben. Dat was niet alleen de boodschap dat Christus bevrijdt van angsten, demonen en geesten; wat Bonifatius hier liet zien toen hij de heilige eik van Donar omhakte. In Afrika was dat voor mijn oom de noodzaak om ook scholen en ziekenhuizen te bouwen. Dat is wat ik op Bovendonk priester- en diakenstudenten leer. Werken in de kerk vraagt dat je als pastor luistert naar wat de theologie zegt, en dat je evengoed luistert naar wat mensen zeggen."

Dat is mooi gezegd, maar werkt die missie ook in onze samenleving met secularisatie en krimp van de kerk?

"Mijn eerste onderzoek ging over geloofsbeleving en geloofsoverdracht onder drie generaties katholieken. Het liet zien dat katholiek geloof vooral belichaamd werd: in rituelen en symbolen, in gemeenschapsbesef, en in waarden en normen. Gezin, parochie en school werkten samen, ze vulden elkaar aan. Die onderlinge aanvulling is verwaterd. Later onderzoek liet zien dat ouders ook vandaag de dag verwachten dat de katholieke school waarden en normen overbrengt, zoals respectvol met elkaar omgaan. En dat er waarde wordt gehecht aan de rol van het geloof, en aan religieuze verhalen en rituelen. Ook niet-kerkelijke ouders of andersgelovigen verwachten dat. Misschien wel meer dan kerkelijke ouders!"

Hoe ziet u de taak van de kerk bij opgroeiende kinderen?

"Die kan belangrijker zijn volgens mij. We zien bij ouders een groeiende religieuze ongeletterdheid. Daarom sturen ze kinderen ook naar een katholieke basisschool. Die ongeletterdheid bestaat ook bij jongere leerkrachten, ook op katholieke scholen. In het onderzoek waar ik nu aan werk, zie ik hoe positief het contact tussen kerk en school kan zijn. Een pastor die vrijmoedig over geloof en levensvragen spreekt maakt veel los bij kinderen. Ik ontmoette een priester uit Latijns Amerika die in ons land werkt en basisscholen opzoekt. Met zijn vragen weet hij bij kinderen verhalen los te maken waar leerkrachten soms verstelt van staan. Door het ritueel van een kaars aansteken bij Allerzielen

kunnen leerlingen stilstaan bij verlieservaringen. Dat slaat aan. Immers, zij kennen allemaal wel iets of iemand die dood is gegaan. En wat het verdriet van gemis meebrengt; ook al is het een kat. Ik trof ook een pastoraal werkster die met basisschoolkinderen 'Godly Play' doet: het inlevend naspelen en vertellen van Bijbelverhalen. Dat raakt ook aan latent aanwezig gevoel voor geloof en religie. Wat opvalt, is dat leerkrachten deze school-kerk ontmoetingen interessant vinden. Bij hen maakt het ook iets los. De voorwaarde is wel een open relatie tussen school en parochie, waarbij je probeert hoe dit contact zinvol vorm kan krijgen. Bisdommen kunnen daar veel voor betekenen door menskracht beschikbaar te stellen. De bisschoppelijk gedelegeerde voor het onderwijs van dit noordelijk bisdom is een belangrijke schakel om dit contact tussen kerk en onderwijs te versterken. Mijn katholieke ideaal is de school als een 'dak boven de ziel': een leer- en leefklimaat waar geloof een gewaardeerde plek heeft, en waar alle kinderen en ouders zich welkom voelen."

U definieert de katholieke identiteit vrij open. Er komen ook niet-katholieke kinderen op school. Bestaat er een religieuze kern bij mensen, ongeacht opvoeding en culturele achtergrond?

"Ja en nee. Openheid voor religieuze beleving is latent en soms expliciet aanwezig. Dat kan je activeren, ook door de kerk. 'Religieus besef' is vaak verweven met de ervaring van het broze, het kwetsbare, van ons leven. Ziekte en dood van een geliefde bijvoorbeeld. Of bij een kind: ouders die uit elkaar gaan, een vriendje

spreek!

Toke Elshof

dat verhuist, pestgedrag. Of het hoogtepunt van leven, zoals blijdschap over het wonder van een geboorte. Gods naam komt dan vaak in beeld. De kern van dit besef is dat het leven niet maakbaar is. Dat leert ook de kerk: We zijn geschapen naar Gods beeld, en we zijn fundamenteel afhankelijk. Mensen zijn op elkaar aangewezen voor dit leven. De kerk benoemt dat als 'geloof, hoop en liefde'. In het justitiepastoraat werkte ik in een team van pastores/geestelijk verzorgers: met een humanist, een predikant en een imam. Ik heb ervaren in een dergelijk team dat je met en voor elkaar kan bidden. Dat laat onverlet dat katholieke scholen en de kerk haar eigen wortels en affiniteit met religie koestert. Dat is hun core-business. Maar openheid voor religieuze en levensbeschouwelijke diversiteit is ook core-business!"

Als er een latente, soms expliciete, religieuze kern bij mensen bestaat. Wat hebben volgens u jongeren en volwassenen nodig? In deze tijd van welvaart, multiculturaliteit en ook kerkverlating...

"Ik gebruik de term mystagogie: het ontdekken van het mysterie.

Een voorbeeld: met groepen PABO-studenten die een katholieke aantekening voor godsdienstonderwijs wilden halen, heb ik twee weekenden meegemaakt. Eén bij de Trappistinnen in Oosterbeek en één bij de Sant'Egidio Beweging in Antwerpen. Beide vormen van geleefd katholiek geloof zijn essentieel maar ook verschillend. Bij de Trappistinnen ging het om stil zijn, zwijgen, je mobiel inleveren, gesprekken met de nonnen. In die ontmoeting merkten studenten hun afhankelijkheid van sociale media, maar ook de rijkheid van een ogenschijnlijk arm kloosterleven. In die sfeer gingen ze elkaar andere verhalen vertellen. Sant'Egidio was een andere confrontatie: daklozenopvang, koffiedrinken, straatkinderen en verarmde bejaarden opzoeken. Ze leerden hoe het leven van zwervers eruit zag. In gesprek met daklozen ontdekten ze hoe dichtbij de zelfkant van het leven is. Hoe je na ziekte, scheiding of faillissement, ondanks een goede opleiding, toch op straat terecht kan komen. In Antwerpen ontdekten ze de rafelranden van onze samenleving. En daar werd een beroep op hun gedaan om te *geven*: douches

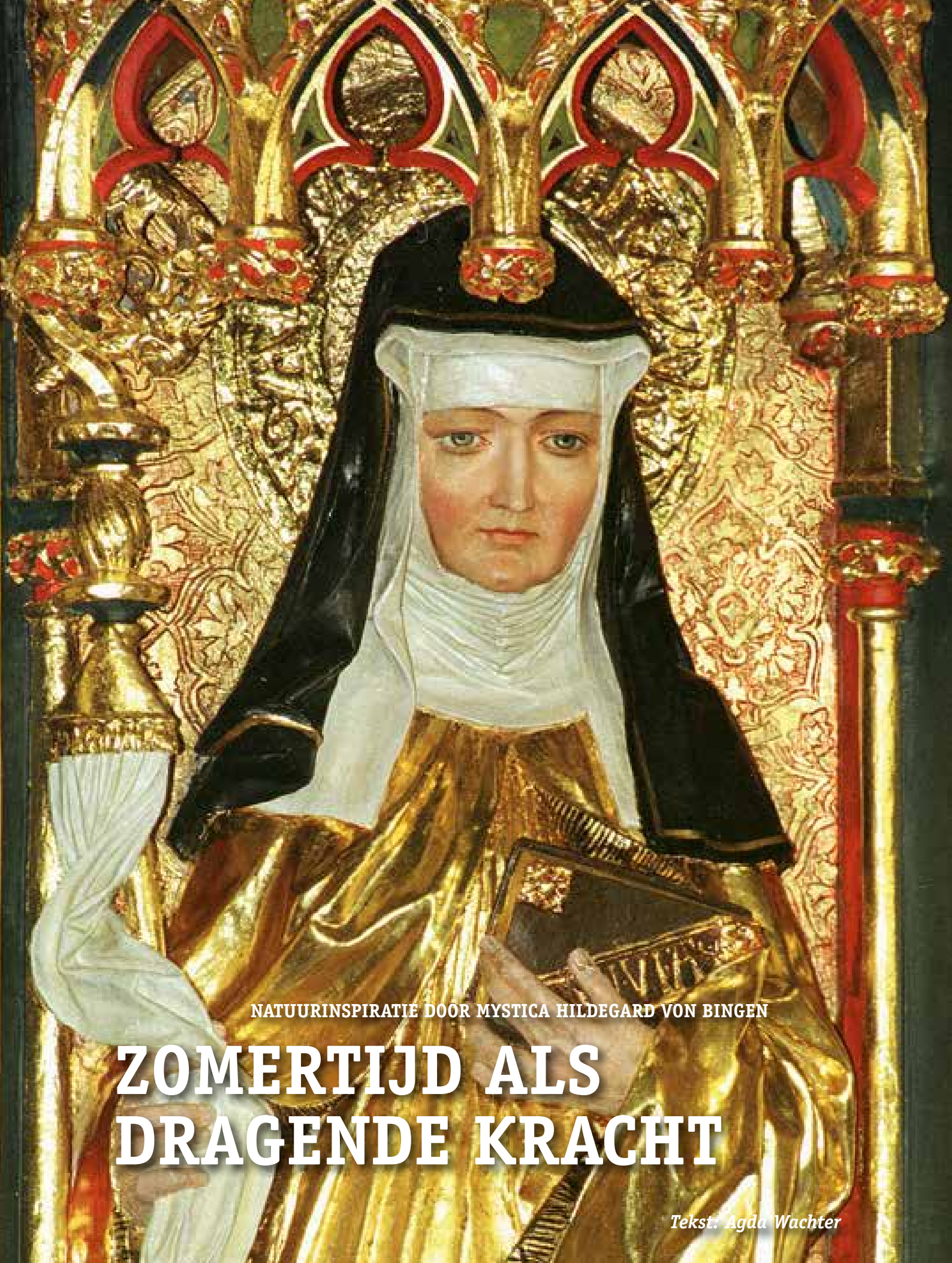

schoonmaken, alleenstaande ouderen opzoeken. Dus niet allereerst: 'Wat kan iemand *voor mij doen*?' Maar: 'Wat kan ik *iemand anders geven*?' Door deze confrontatie met 'geleefd geloof' gingen studenten ook anders naar zichzelf, naar elkaar en de wereld kijken.

Ik noem dat mystagogie: ontdekking van het geheimvolle van het leven via de geloofstraditie. Door een weg naar binnen te volgen: het kloosterleven, en een weg naar buiten: Sant'Egidio. Beide geven zicht op de kern van (rooms-katholiek) leven. Samen zijn ze een heilzaam alternatief voor de neoliberale tijdgeest van maakbaarheid en ik-denken. In het katholiek denken gaat het niet om het individu, maar om de persoon: de mens als relationeel wezen. Zulke schatten uit de katholieke traditie moeten we koesteren en doorgeven. Omwille van hun weerbarstige relevantie."

JEUGDPELGRIMAGE

Pelgrimeren als bezinningstocht hoort bij het katholiek geloof vindt Toke Elshof. "Het is actie en contemplatie: de weg naar binnen en naar buiten. Anders dan soms bij mindfulness, als reflectie zich beperkt tot het individuele leven, hoort aandacht voor de ander en voor de wereld juist bij de katholieke contemplatie. Het 'ik' van mensen is relationeel van aard; het ontstaat dankzij ontmoeting met anderen en met de Ander. Van educatieve jeugdpelegrimages, wandelgroepen van kinderen begeleid door ervaren Santiago-pelgrims, hoor ik dat kinderen een verrassend hoge respons geven op levensvragen die aan hen voorgelegd worden. Ze doen nieuwe ervaringen op en komen tot andere verhalen. Tot verrassing van volwassenen, soms. Dat vind ik mystagogie: dat kinderen tot andere ervaringen komen, met zichzelf, de A/ander en de wereld."

NATUURINSPIRATIE DOOR MYSTICA HILDEGARD VON BINGEN

ZOMERTIJD ALS DRAGENDE KRACHT

Tekst: Agda Wachter

De heilige Hildegard von Bingen schreef in de 12e eeuw een inspirerend werk: *Jahreskreis & Lebenskreis. Ein Ratgeber für Leib & Seele*. De levensloop van mensen getekend in het ritme van seizoenen. Geboorte met Kerst en opgroeiende jeugd in het voorjaar, volwassenheid in de zomer, de wijsheid in herfstjaren en het sterven in de winter. In deze Spreek! wordt de zomertijd geschetst in de mystiek van de Heilige Hildegard.

Begaafd en ontwikkeld

Hildegard von Bingen was voor haar tijd, de 12e eeuw, een hele bijzondere vrouw. Zij vergaarde kennis en inzicht op heel veel terreinen. Ze is geboren rond 1098. Hildegard schreef vijftien boeken, ruim driehonderd brieven en bijna tachtig muzikale composities. Zij overleed op 17 september 1179 in Rupertsberg bij Bingen in Duitsland. Hildegard wordt ook wel *homo universalis* genoemd. Ze gaf als abdis leiding aan een Benedictijns klooster. Ze was een mystica, filosoof en componist. Haar kennis over geloof, natuur en de wereld vergaarde ze door eigen observatie en redenerie, maar ook door briefwisselingen met pausen, koningen, keizers en geleerden in haar tijd. Ze hield zich bezig met kosmologie, theologie, plantenkunde, geneeskunde en sterrenkunde.

Eenheid natuur en wereld

Kenmerkend is haar mystieke denken over de wereld als eenheid. Hildegard gaat uit van een organische samenhang tussen mens en heelal: de mens en de kosmos zijn eigenlijk hetzelfde. De onderlinge verhoudingen zijn gelijk en er heersen dezelfde krachten. Die eenheid weerspiegelt zich in ieder mens in de verhouding van lichaam en ziel. Ook de menswording van God in Christus maakt daar deel van uit. Zo zei ze: "Zoals een boom zijn sappen heeft, zo heeft het lichaam een ziel. Toen God de wereld schiep, had hij al vastgesteld dat hij mens wilde worden."

Dragende kracht van de zomer

Hildegard von Bingen beschrijft in haar boek '*Jahreskreis & Lebenskreis*' de loop van het leven en van seizoenen. Ze ziet nauwe verwevenheid tussen de menselijke levensloop en het natuurritme van maanden en seizoenen. De zomermaanden – juni,

juli en augustus – worden verbonden met de schouders van de mens als dragende kracht in het werk dat op het land moet worden verzet. Het voeden van de ziel gebeurt in deze maanden door de oren.

Deze maanden zijn vaak de warmste maanden van het jaar. De velden zijn ingezaaid en de bomen beginnen in die periode met vruchtvorming. De mens moet met aandacht de gewassen op het land en het zich ontwikkelende fruit verzorgen. Zo spreekt Hildegard over de maand juni als de droge warme maand. Die zachter wordt door de aanwezigheid van 'de adem' van de lucht en de zon, dat zorgdraagt voor het rijpen van de vruchten.

Hildegard schreef in een tijd dat de opbrengst van het land natuurlijk van levensbelang was. Onvoldoende opbrengst kon in de winter hongersnood geven. De zomertijd, toen en nu, vraagt om krachtige sterke mensen die de schouders niet laten hangen. Tegelijkertijd houdt ze ons het beeld van de natuur voor waarin de vogel na een krachtige vlucht de tijd neemt om uit te rusten en zijn 'vleugels' laat hangen. Ook voor de mens geldt: na gedane arbeid is het goed rusten. Ook de eigentijdse workaholic kan zich aan deze natuur spiegelen.

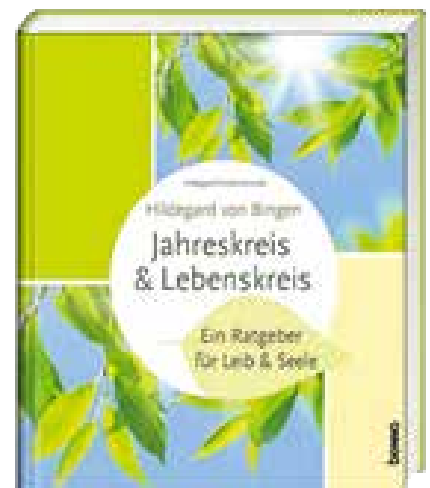
Oren van de ziel

Rust nemen, vakantie vieren, wandelen biedt ons de tijd om te luisteren. Te luisteren naar geluiden in de natuur en naar elkaar. Dit 'horen', zegt Hildegard, verschijnt op 'de vleugels van de redelijkheid'. Onze oren lijken op kleine vleugeltjes. Dit kunnen en echt willen luisteren is de basis voor het voeden van de ziel, ons hart. De kracht van de ziel wordt gevoed door oren die de klank van

woorden opnemen en voor het hart verstaanbaar maken.

Maar ook verdriet en schrik ervaart de ziel via de oren. Van de ziel wordt gevraagd om al deze zaken te ondersteunen. De diepere betekenis van de oren is volgens Hildegard dat de mens zijn oren te luisteren kan leggen in de schepping. Dat geldt op bijzondere wijze voor muziek. In haar mystiek schouwen hoort Hildegard het zingen van de engelen. Daardoor is de ziel van de mens muzikaal gestemd en zoekt zij naar harmonie. Daarnaast wijst Hildegard ons erop dat we onze oren niet mogen sluiten voor onrecht, woede en andere uitingen van ongenoegen. De mens bepaalt zelf wat hij of zij wil horen, en dat is mogelijk niet altijd in overeenstemming met wat het hart/de ziel de mens influistert.

De boodschap van Hildegard voor deze tijd van het jaar: De zomertijd vraagt onze inzet voor verzorging van het land, maar mag ook de tijd zijn waarin we ontspannen en rust zoeken. De tijd nemen om erop uit te trekken en eens echt naar elkaar te luisteren.

MULTITALENT INSPIREERT FUSIEPAROCHIE

De Heilige Hildegard inspireert. Ruim twee miljoen mensen zagen de film 'De beentjes van Sint Hildegard', waarin de bekende Twentse cabaretier Herman Finkers de rol speelt van een echtgenoot wiens vrouw alles regelt en bepaalt. Hij besluit tot een pelgrimstocht naar H. Hildegard. Behalve een succesvolle film inspireerde de veelzijdige Hildegard gelovigen in Haren, Zuidhorn en Groningen tot een nieuwe parochienaam.

Tekst: Marlies Bosch

Op 10 mei 2012 verklaarde paus Benedictus XVI haar heilig. Op 7 oktober dat jaar kreeg ze de eretitel van 'kerklerares'. Het centrum van Hildegardverering is Eibingen bij Rüdesheim am Rhein met de Abdij Sint-Hildegard, waar in de bedevaartskerk een gouden kist met gebeenten van de heilige worden bewaard. Naar die 'beentjes' ging de pelgrimstocht van Finkers.

Sterke vrouw

Het brengt me op de naam van de parochie waarvan ik deel uitmaak. De H. Hildegard van Bingen parochie, samengesteld uit de Nicolaaslocatie in Haren, de Jozeflocatie in Zuidhorn en de Salvator en Walfried locaties in de stad Groningen. Waarom kiezen vier zelfstandige parochies bij hun fusie voor de naam van deze recente heilige? Alle 80 parochies die in het bisdom gingen fuseren stonden voor een nieuwe naamkeuze. En ook in dit geval waren er verschillende voorstellen. Uiteindelijk is gekozen voor de H. Hildegard van Bingen omdat zij als eerste vrouw een eigen klooster stichtte. Ze was in haar tijd een sterke vrouw, die correspondeerde met zowel 'gewone mensen' als de paus en bisschoppen waarmee ze te maken had. Daarnaast was ze veelzijdig begaafd. Ze wist veel over vissen maar ook over edelstenen. Hildegard van Bingen werdijd en zij bekend door haar sterke persoonlijkheid. Maria is een veel gebruikte vrouwen naam – wereldwijd – voor parochies, maar voor zover het nieuwe fusiebestuur wist, kwam Hildegard van Bingen nog weinig voor. Vandaar een unanieme keuze voor haar naam.

Visioenen

Hildegard was het tiende kind van graaf Hildebert van Bermersheim, die op het slot van Bermersheim woonde.

Ze groeide op in een Benedictijner klooster niet ver van Alzey, waar ze op haar vijftiende de gelofte aflegt. In 1147 sticht Hildegard een zelfstandig vrouwenklooster op de Rupertsberg te Bingen met steun van de aartsbisschop van Mainz. Vanaf haar 43e levensjaar kreeg ze visioenen, die ze opschreef maar die door de kerk argwanend werden gevolgd en pas later serieus werden genomen. In haar nieuwe klooster componeerde ze muziek die haar nog altijd beroemd maakt. En ze schreef boeken over de natuur en geneeskunst. In 1179 stierf Hildegard van Bingen; ze was 81 jaar.

De interesse voor de H. Hildegard als persoon en voor haar werk neemt in onze tijd toe. Hildegards inzichten betroffen de gezondheid en de geest van de mens. In haar visie ontstaat ziekte door verstoring van het evenwicht tussen verschillende temperamenten. Herstel is mogelijk door het eten van geschikte planten. Hildegard had vooral belangstelling voor de beschrijving van planten, vogels, dieren en stenen om de kwaliteit van een object te achterhalen waaruit zij de geneeskrachtige toepassing dan afleidde. We hopen dat onder haar naam de nieuwe samenwerking van uiteenlopend talent en locaties leidt tot bloei van kerkelijk leven in onze parochie.

PELGRIMEREN IS HERINNERINGEN MAKEN

Antoine is 21 jaar. Na het afronden van zijn opleiding werkt hij nu als gastheer bij restaurant 't Oelnbret in Dalen. Hij vergezelde zijn oma Helene meerdere malen op een pelgrimstocht. In 2014 naar Rome en in 2016 naar Lourdes.

Tekst: Marlies Bosch

Oma Helene is de derde vrouw rechts van Antoine

Oma Helene

Antoine: 'Waarom ik meeding met mijn oma? Ik deed het graag omdat ik herinneringen met haar wilde maken. Ik had een goede band met haar, ze heeft me altijd gesteund. Toen ik met haar meeding wist ik nog niet dat ze ziek zou worden en zou sterven. Ze is natuurlijk mijn oma, dus in mijn ogen een oudere vrouw en ik wilde herinneringen met haar maken voor de rest van mijn leven. Mijn oma was van 1947 dus ze was nog redelijk jong toen ze stierf. Ze wilde graag naar die heilige plaatsen en was er al eens geweest met haar zus.'

Acoliet

Had ze veel aan Maria? Antoine: 'Nee, niet in het bijzonder. Maar ze had heel veel met het katholieke geloof en ze had veel contact met pastoor Peter Wellen. Ik was zelf niet actief in de kerk. Als ik meeding naar de kerk, dan deed ik dat voor haar. In Lourdes heb ik wel meegedaan als acoliet bij de vieringen. In Lourdes was het voor mij vooral bijzonder omdat ik er kon optrekken met een grote groep jongeren die heel veel met elkaar deed. Toen heb ik er wel over gedacht of ik bij terugkomst in Nederland

weer iets in de kerk wilde doen. In de bus op weg naar Lourdes had ik veel gesprekken met de bisschop. (Mgr. De Korte; MB) Maar we hebben ook Rummy Cup gespeeld. De bedevaart naar Rome is nog langer geleden maar daar zijn me meerdere dingen van bijgebleven. Bijvoorbeeld dat je bij een kerk op je knieën naar boven moest. Ook vond ik het museum heel mooi maar ik was daar vooral omdat ik samen met oma wilde zijn.'

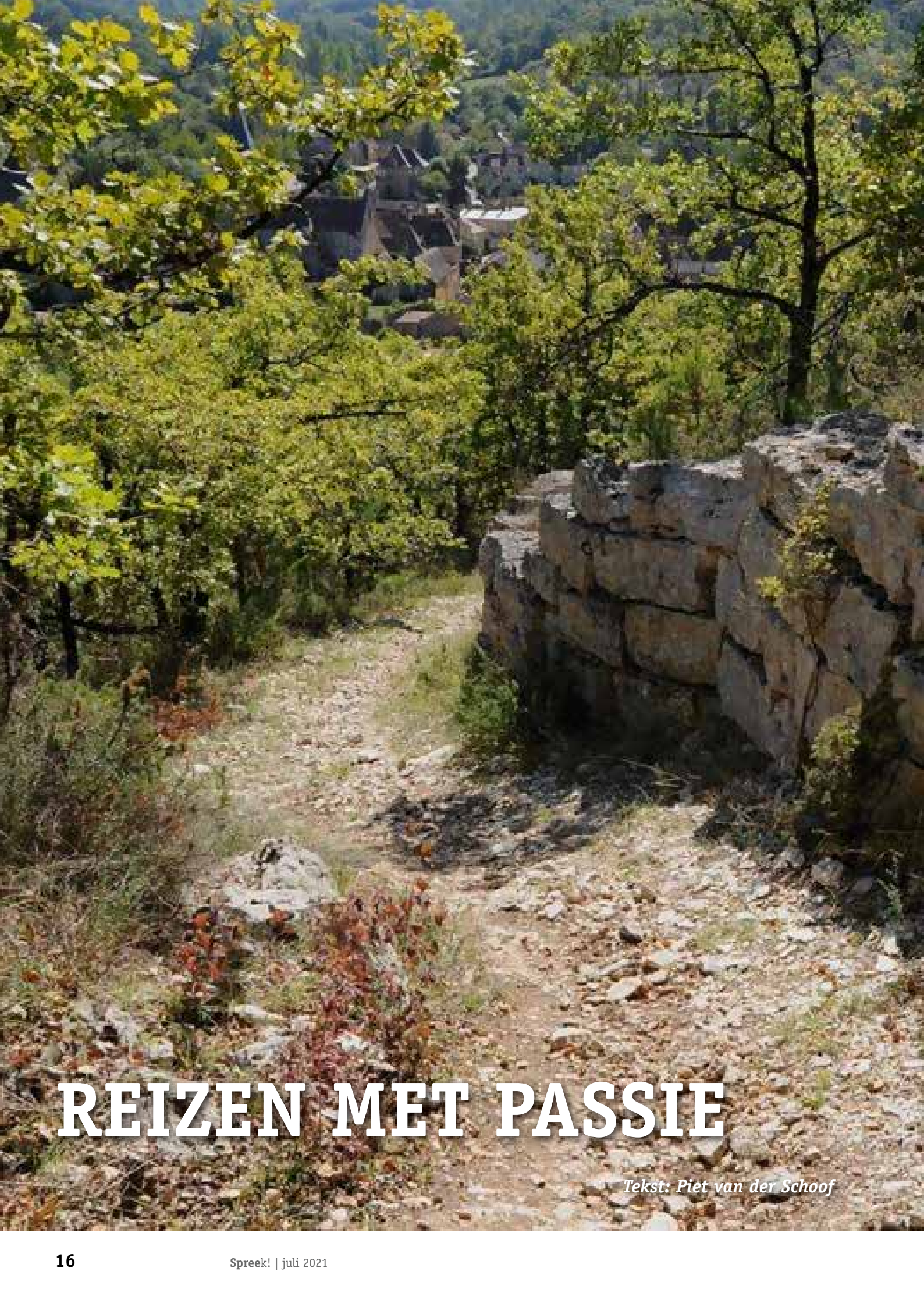
Lourdes

'Van Lourdes is me ook het een en ander bijgebleven. Bijvoorbeeld de grot met het Mariabeeld. Maar ook dat we met de groep jongeren in Jeanne d'Arc café zaten en overal over praatten. We hadden een keer 's avonds een soort viering in de grot. We stonden in een kring met elkaar, hand in hand. We moesten onze ogen dicht doen en voor iets of iemand een gebed zeggen. Dat was een heel emotioneel moment, want een half jaar daarvoor was een familielid van mij vermoord. Ik had daar heel veel verdriet over, en heb daar toen voor gebeden. Van alle vieringen in Lourdes heeft één viering de meeste indruk op mij gemaakt. Tijdens die viering bij de grot zaten we

met een groep jongeren op de grond en ik voelde me toen heel dicht bij alles betrokken. Op dagelijkse basis ben ik erg nuchter, en ga alleen met kerst naar de kerk. Maar Lourdes was voor mij een hoogtepunt, ook vanwege de verwerking van de dood van het lid van de familie. Ik had er veel aan het groepje jongeren en dankzij de bedevaart heb ik gelukkig veel mooie herinneringen aan mijn oma overgehouden.'

Rozenkrans

Antoine: 'In de bus baden we vaak het rozenhoedje. Op een gegeven moment merkte ik dat de rozenkrans van oma verdwenen was. Niemand kon die vinden. We hebben ons suf gezocht onder de stoelen, maar het gekke was dat hij ergens tijdens de reis opeens toch weer is teruggevonden. Het was de rozenkrans van de moeder van mijn oma, daarna was hij van oma, en nu heb ik hem gekregen. Kort na deze reis ontdekte oma dat ze baarmoederhalskanker had en daar is ze ook aan overleden. Voor mij was pelgrimeren dus: mooie herinneringen maken aan de oma die veel voor mij betekende. Dat neemt niemand me meer af'

REIZEN MET PASSIE

Tekst: Piet van der Schoof

De Romeinse keizers lieten in hun uitgestrekte rijk zo'n honderdduizend kilometer geplaveide wegen aanleggen. Hun soldaten en ambtenaren konden zich daarover vlot verplaatsen. Ook handelslui, pelgrims en welgestelde toenmalige 'toeristen' maakten er dankbaar gebruik van.

spreek!

Al deze interlokale wegen leidden naar het centrum van de wereld, Rome, naar de gouden mijlpaal op het Forum Romanum. Mijlpalen langs de weg gaven de afstand tot de eeuwige stad aan. Reizen was duur, zodat alleen welgestelden zich een buitenlandse reis konden veroorloven. Niettemin werd er zoveel gereisd dat reizigers op drukke trajecten in het bezit van een pasje moesten zijn. De vlotte verspreiding van het christendom is mede aan dit fraaie wegennet te danken. Bootreizen waren goedkoper, maar de Middellandse Zee was vanwege stormen alleen in de zomer enigszins veilig bevaarbaar. Schipbreuk kwam dikwijls voor, zoals ook de apostel Paulus tijdens zijn gedwongen reis naar Rome moest ervaren. Piraterij vormde eveneens een groot risico en vele opvarenden eindigden als tot slaaf-gemaakten.

Afzien

Een van de meest geliefde bestemmingen was Jeruzalem. De bedevaarten naar de tempel daar brachten driemaal per jaar vele tienduizenden pelgrims op de been. Gelovigen kwamen van heinde en verre om op die heilige plaats de religieuze feesten te vieren. De tempel was het enige heiligdom dat de Joden hadden en zij geloofden vast dat dit eeuwig zou bestaan. In de Joodse beleving was de tempel het centrum van de wereld en de woonplaats van God. Voor vele Joden betekende de pelgrimage een flinke reis, want ook toen al woonden de meesten van hen in het buitenland. Gelovigen in Israël waren dikwijls dagenlang onderweg voordat Jeruzalem in zicht kwam. Omdat er struikrovers rondzwierven gaven ze de voorkeur aan groepsreizen. De bedevaart verliep

niet altijd overzichtelijk, zoals bleek toen de twaalfjarige Jezus drie dagen kwijtgeraakt was.

Te voet

Vrijwel iedereen was gewend om te voet grote afstanden af te leggen en zelf de bagage te dragen. Mensen die minder goed konden lopen huurden een ezeltje. De pelgrims konden dagelijks maar zo'n dertien kilometer vooruitkomen. De meeste wegen naar Jeruzalem waren stoffig, oneffen en ongeplaveid, zodat wandelaars heel zorgvuldig met hun schoeisel moesten omgaan. Schoeisel was duur en sleet door de primitieve wegen heel snel. Rond het middaguur steeg de temperatuur tot gevaarlijke hoogte, waardoor de pelgrims beschutting moesten zoeken. Het was van levensbelang om het drinkwater op tijd te kunnen aanvullen. Gelukkig waren er onderweg genoeg gelegenheden waar ze terecht konden. De wijzen van Israël adviseerden om als proviand gezouten vlees en onrijpe dadels mee te nemen. De reizigers overnachtten in eenvoudige hostels en synagogen, maar slapen in de open lucht was ook een optie.

Geldwisselaars

Als de gelovigen in Jeruzalem waren aangekomen, namen ze een ritueel bad en trokken dan in processie de pelgrimsweg op die naar de tempelberg leidde. Ondanks zijn grote afkeer van het Joodse volk had de Romeinse gouverneur Pontius Pilatus toch een monumentale trap laten aanleggen, die acht meter breed en een halve kilometer lang was. Dit project, dat archeologen nog maar pas geleden blootlegden, had tien jaar werk en een vermogen gekost. In het heiligdom

van de tempel konden pelgrims de jaarlijkse tempelbelasting betalen en offers brengen. Daarbij ging het dikwijls om duifjes omdat die voor de meeste mensen betaalbaar waren. Net als in andere landen functioneerde de tempel ook als 'nationale bank'. De bedevaartgangers wisselden vreemde valuta in voor bijvoorbeeld Tyrische munten, die bekendstonden om hun fijnste zilver. Blijkbaar hoort bij bedevaartsoorden enige commercie, maar Jezus verzette zich er fel tegen. De bestedingen van pelgrims waren een belangrijke bron van inkomsten voor de tempelautoriteiten en de veertigduizend inwoners van Jeruzalem.

De Weg

Drie dagen nadat de autoriteiten Pilatus met veel egards hadden ontvangen, maakte ook Jezus zijn intocht in de heilige stad. Hij was veel onderweg en legde zijn missiereizen altijd te voet af. Maar voor deze speciale gelegenheid reed hij op een ezelsveulen. De profeet Zacharias had al aangekondigd dat de Messias op deze manier de stad zou binnenrijden. Voor Jezus ging van reizen een krachtige symboliek uit. Hij zei: 'Ik ben de weg, de waarheid en het leven'. Zijn volgelingen werden ook mensen van de Weg genoemd. Hun leven was als een pelgrimsreis geworden.

BONIFATIUSVIERING EN PELGRIMAGE RIDDDERS VAN HET HEILIG GRAF

Tekst: Lammert de Hoop

Zondag 13 juni was in Dokkum de jaarlijkse Bonifatiusviering van het bisdom Groningen-Leeuwarden. Vanwege de corona beperkingen dit keer niet in oecumenisch verband, zonder de traditionele Processie door de stad, en met een beperkt aantal aanwezigen. Bisschop Ron van den Hout celebreerde de Mis ter ere van de patroonheilige van het bisdom in de Bonifatiuskapel. Hij stond stil bij Bonifatius als christelijk inspirator en 'bouwheer' van Europese eenheid. De hechte 'huwelijksrelatie' tussen het christendom en Europa lijkt in onze tijd echter aan slijtage onderhevig, aldus Mgr. Van den Hout tijdens de viering.

Onder de ongeveer 150 aanwezigen was ook een delegatie van 35 Ridders van het Heilig Graf. De oorsprong van deze ridderorde van beschermheren en edelvrouwen ligt in de middeleeuwen. In onze tijd steunt de internationale orde sociaal-charitatieve doelen in Israël. Dokkum was uitgekozen voor een pelgrimstocht door de binnenstad met een meditatief programma gewijd aan

bezinning op de betekenis van zowel Bonifatius als pater Titus Brandsma, inspirator en geestelijk vader van het noordelijk heiligdom. Een besloten viering in de parochiekerk, na hun pelgrimswandeling door Dokkum op zaterdag, werd geleid door pastoor Arjen Bultsma van de Zalige Titus Brandsma Parochie. Na afloop van de Mis op zondagmorgen hield prof. Hein Blommestijn, van de

Karmelgemeenschap Ad Montem op Schiermonnikoog, op uitnodiging van de Ridderorde een gastlezing over de mystiek van pater Titus Brandsma.

Voor geïnteresseerden: De preek van de bisschop en de voordracht van Hein Blommestijn over Titus is verkrijgbaar bij de redactie van Spreek!

Foto's: Jan Spoelstra

'INDRUKWEKKENDE ERVARING VOOR ONS GEZIN'

Het gezin van Patrick (50) en Boudien Janssen-Terbraak (49) in de Zalige Titus Brandsma parochie bezocht in 2018 de Wereld Gezinsdagen met Paus Franciscus in het Ierse Dublin. Patrick is huisfotograaf bij de kerk en Boudien organist. Samen met hun drie dochters -Elise van 18, Emma van 16 en Evianne van 13- zijn ze ook betrokken bij de organisatie van pelgrimsreizen naar Lourdes en Rome. Terugblik op een katholiek hoogtepunt in Dublin voor de eigen familie.

"We waren aan het kijken naar vakantiemogelijkheden, toen we lazen dat de Paus naar de Wereld Gezinsdagen in Ierland zou gaan. Dat trok ons over de streep," zegt Patrick. Boudien vult aan: "Na oriëntatie hebben we ons eigenlijk vrij snel aangemeld. Het programma zag er goed uit, met een beurs, een congres, concerten, een kinderprogramma en als hoogtepunt een mis met de Paus op zondag".

Tienerprogramma

Boudien: "We besloten om met z'n vijven naar Ierland te gaan. We hebben geboekt en zijn vervolgens met de auto, de boot en daarna dwars door Engeland met de auto gegaan. Dan weer op de boot om vervolgens bij een huisje net boven Dublin uit te komen, niet heel ver van het terrein waar de Wereld Gezinsdagen werden gehouden. Dat was een internationaal evenement van drie dagen met een congres en veel sprekers, een grote informatiebeurs en allerlei activiteiten. De twee oudste dochters hebben

Familie Janssen in Dublin

twee dagen met het tienerprogramma meegedaan. Daar was de voertaal Engels en dat was ook zo bij het kinderprogramma waar de jongste aan meedeed. Het was allemaal wel heel goed georganiseerd," zeggen ze allebei.

Kippevel

Het hoogtepunt was voor Patrick het 'Festival of Families' op zaterdagavond. "Er was een optreden van Riverdance, een wereldberoemd dansgezelschap, én van de wereldberoemde Italiaanse superster Andrea Bocelli! In het bijzijn van de Paus notabene. Het gejuich toen de Paus aankwam, dat vergeet ik nooit meer. De energie in dat stadion. Als ik het nu vertel krijg ik weer kippevel. Toevallig stond Emma dichtbij. Ze heeft een foto gemaakt en vervolgens stond ze zelf op de foto met de Paus in een Ierse krant. Erg bijzonder! Die krant hebben we natuurlijk bewaard. Een ander hoogtepunt was de mis op zondag met 500.000 mensen. We zijn in Lourdes best wat gewend maar dit was zo indrukwekkend dat woorden tekort

schieten. Het was een kwestie van groot, groter, grootst. Bijzonder waren ook de spontane ontmoetingen met de andere bezoekers en de gesprekken die je dan voert. Je hebt allemaal dezelfde achtergrond en bent daar met dezelfde interesse. Dat maakt het tot een mooie en indrukwekkende ervaring. Er waren in totaal maar 14 Nederlanders. Dat we dit als gezin hebben meegemaakt was ook heel fijn", zo zeggen ze. Patrick en Boudien: "De kinderen zijn opgegroeid met de kerk en het geloof. We hebben ze ook altijd meegenomen naar Lourdes." "In Dublin hebben we ook wel de toerist uitgehangen," vertelt Elise. "We hebben veel gewandeld. Er was een route langs zeven kerken en overal kreeg je een stempel. Naar de mis met de Paus op zondag moesten we ook gigantisch veel lopen. Maar het was inderdaad erg leuk en vooral bijzonder om mee te maken. Ook het jeugdprogramma!"

World Meeting in Rome

Over de organisatie hebben ze niets dan lof: "Het was allemaal erg goed

georganiseerd en geregeld. Bijzonder is wel dat we elkaar tijdens de dagen dat we op het festival waren nooit zijn kwijtgeraakt in de grote mensenmassa en op de enorme oppervlakte. Er was een grote afwisseling van activiteiten en dingen om te doen. Alleen al de hoeveelheid standjes van katholieke organisaties, kloosterordes, uitgeverijen. En natuurlijk de verkoop van verschillende producten". Boudien vertelt dat ze in een stand van een orgelbouwer op het orgel heeft gespeeld dat later op de zondag in de mis met de Paus is gebruikt." "Als je ooit de kans krijgt om naar deze dagen te gaan: Gaan!" zo zeggen ze allemaal volmondig.

Bezoek volgend jaar in de zomer de tweede World Meeting of Families bij de Paus in Rome: van 22 tot en met 26 juni 2022.

de weg naar binnen

hij ging te voet langs dorpen, trok door steden
een pelgrim naar een ideale stad
ontdekte op zijn tocht een pad, heel smal
een nauwe deur, zijn leven in het heden

naar binnen blijkt die nauwe deur te gaan
het trapje af, de kelder in, waar webben
met spinrag blijven hangen om je hoofd
in het halfdonker blijf je starend staan

daar ligt de sleutel - buiten het geknars
van tanden, rad'ren kreunen, gaan tekeer
hier neigt men naar de vaandels, klinkt de mars

maar binnen het kompas van angst en raad
verwarrend grijs ontwaar je, een gelaat
dat weerloos smeekt en je onrustig maakt

Peter Vermaat, *op vleugels van de wind*,
Leeuwarden 2015, pag. 83

spreek!

BOER TOM FRANSEN

IK VOEL MIJ EEN GEZEGEND MENS

Tom Fransen is geboren in Vlaardingen op een boerderij als jongste in een katholiek gezin van elf kinderen. Hij is nu boer in Doezum (Groningen) en behoort tot de Hildegard Parochie, locatie Zuidhorn. Daar fokt hij voornamelijk varkens, en heeft voor neveninkomsten met zijn vrouw kinderopvang gecreëerd op de boerderij voor kinderen uit de nabije omgeving.

Tekst: Carien Denissen

Tom Fransen

Tom Fransen: 'In zo'n groot gezin als waar ik uit kom, help je elkaar opvoeden. Als er tien rechtsaf gaan en jij gaat als enige linksaf dan red je het niet. Pas toen ik 12 jaar was kregen we stromend water en elektriciteit. Materiële zaken deden er niet toe. Eenvoud was troef. Wij hebben een hele fijne jeugd gehad en we hebben nog steeds een hechte familieband! Op de lagere school kon ik goed leren en ging door naar de HBS in Schiedam. Daar moest ik erg wennen en hard werken.'

Droom verwezenlijken

'Het bedrijf van mijn ouders werd 'onteigend' vanwege stadsuitbreiding. Maar ik wilde toch op een boerderij werken. Mijn moeder liet de beroepskeuze aan mij. Dat was bewonderenswaardig. Met een HBS-diploma op zak ging ik bij een melkveehouder in de regio aan het werk. Ik leerde mijn vrouw Tineke kennen op de bruiloft van een van zijn zonen. In 1978 zijn we getrouwd. We spaarden hard om onze droom, een eigen melkveebedrijf, te verwezenlijken. Na lang zoeken kochten we in Doezum dit bedrijf met 25 melkkoeien en 160 fokzeugen. Wij fokken biggen en verkopen ze na 9-10 weken. Varkens zijn altijd de hoofdmoot van ons bedrijf gebleven.

Thuis werken vonden wij ideaal. Met de koffie en het eten ben je er altijd met het gezin. Onze vier kinderen hadden hier alle ruimte om te spelen.'

Moeilijke tijden

'Wij hebben altijd hard moeten werken om het bedrijf draaiende te houden. Vanaf het begin hadden we te weinig buffer. In 2013 ging het mis. Onze varkenstak was te klein. Pas vanaf 500 zeugen is het rendabel. Afnemers willen een groot koppel biggen in één keer afnemen voor hun bedrijfsvoering, anders levert een big minder op. Om de kosten bij de bank omlaag te krijgen hebben we onze grond, koeien en melkquotum moeten verkopen. Dat was een erg zware periode.'

Kinderboerderij

'Om het gezin toch draaiende te houden werd ik ZZP-er. Bij een melkveehouder molk ik zes ochtenden per week van 4 tot 9 uur in de morgen. Dat heb ik tot 2017 gedaan. We hielden wel de varkens, want die vind ik gewoon leuk! Mijn vrouw Tineke is in 2000 gestart met een nieuwe tak in ons bedrijf: de kinderopvang. We vangen nu tien kinderen op in de leeftijd van drie maanden tot acht jaar. Ik pas op als Tineke de kinderen moet brengen of ophalen. We hebben nu 220 zeugen en als hobby tien koeien

en vijf schapen. We nemen de opvangkinderen mee naar de kalfjes en biggetjes, of ze mogen lammetjes de fles geven. Dat is prachtig! We passen ook op onze kleinkinderen. Voor kinderen is een boerderij heel leerzaam.'

Vertrouwen

'Ik ben katholiek opgevoed. Mijn vader zat in het kerkbestuur. Onze vier kinderen waren misdienaar tot hun 15e jaar. Ik heb negen jaar in het parochiebestuur gezeten, onder anderen als voorzitter. In 2014 werd ik voorzitter van het locatiebestuur, de Jozefraad. Ik doe dit vrijwilligerswerk om het geloof en de kerkgang te onderhouden. Onze betrokken Jozefgemeenschap geeft mij energie. In het bezig zijn in de Jozefraad met onze 'missie en visie' benoemen we de verbondenheid en openheid van onze gemeenschap. Ik maak me wel zorgen over de ontkerkelijkheid die volgens mij mede versterkt wordt door de houding van bisdommen ten opzichte van pastoraal werkers. Paus Franciscus doet het naar mijn idee goed. Het geloof is voor mij belangrijk en geeft mij kracht. Mijn vertrouwen in het leven komt door een positief karakter en mijn geloof. In de afgelopen periode, toen ik prostaatkanker had, ben ik niet bang geweest en heb altijd goede hoop gehouden. Ik voelde mij gedragen door de vele fijne mensen om mij heen en door mijn geloof. Mijn ouders hadden ook altijd een groot vertrouwen in het geloof en zij spraken regelmatig hun dankbaarheid uit. Zij zijn mijn voorbeeld. Ik voel mij al met al een gezegend mens!'

Rachel's Vineyard Nederland

Rachel's Vineyard organiseert
24-26 september 2021 een
genezingsweekend voor de
verwerking van abortus.
Opgave en informatie via:

www.RachelsVineyardNederland.com

ZOMERVOORSTELLINGEN PETER VERMAAT
OVER TITUS BRANDSMA

'TITUS, HELD OF HEILIGE?'

Voor de Passiespelen ga je naar Tegelen en voor Soldaat van Oranje naar Katwijk aan Zee. Deze zomer kunt u naar Slappeterp voor de voorstelling 'Titus, held of heilige?'. Peter Vermaat speelt met zelfgemaakte poppen het levensverhaal van pater Titus Brandsma in het dorps huis van zijn woonplaats in noord Friesland. Elke vrijdag en zaterdag in de maanden juli en augustus.

Friesland met zijn stilte en weidse platteland is het ook het land van herkomst van pater Karmeliet en Zalige Titus Brandsma. Het is 140 jaar geleden dat hij in 1881 werd geboren in een katholiek boerengezin in het gehucht Oegeklooster bij Bolsward. Titus werd Karmeliet en koos voor veel maatschappelijke inzet. In de jaren '30 en '40 vorige eeuw kwam hij ook in verzet tegen het Duitse nazibewind. Katholieke kranten moedigde hij aan geen artikelen en advertenties van de NSB te publiceren. Die verzetsactie leidde binnen een jaar tot zijn gevangenschap en dood in het kamp Dachau (1942). Momenteel doen nieuwe geruchten de ronde dat Titus door de Rooms-katholieke kerk heilig wordt verklaard.

Genoeg aanleiding voor een serie zomervoorstellingen over 'Titus, held of heilige?' Wie was deze Friese pater en mysticus die door de Nazi's om het leven is gebracht? Waardoor werd hij gedreven? Hoe inspireert hij vandaag?

Voor reserveringen, zie website:
www.petervermaat.nl/voorstellingen/titus

PROGRAMMA, MAALTIJD EN OVERNACHTING

Speeldata zijn elke vrijdag- en zaterdagavond in juli en augustus.

De theaterlocatie is in Dorps huis Op Healwei, gelegen tussen Skingen en Slappeterp.

Tijd: 20.30 – 22.00 uur (geen pauze). Entree: € 15,00

Op vier data kan vooraf een maaltijd en eventueel overnachting worden geboekt. Op 3 juli (zaterdag), 16 juli (vrijdag) en op 31 juli en 14 augustus (beide zaterdagavond). U kunt voorafgaand aan de voorstelling aanschuiven bij een driegangen menu aangeboden door minicamping en theetuin van Slappeterp. Kostprijs: € 17,50

Reservering van de maaltijd per e-mail kan via: info@minicampingslappeterp.nl, of telefonisch: 0518-451854 / mobiel: 06-51275482 / 06-18468140. Hier ook reservering van overnachting op de camping.

Logies reserveren voor 'bed en breakfast' kan bij Esther van Alderwegen in Slappeterp (mail: mieghimmel@hotmail.com) of B & B Buitengewoon in Skingen (zie: www.buitengewoonskingen.nl).

H. Ignatius van Loyola in de St. Jozefkerk van Zuidhorn

NIKOLAAS SINTOBIN, VERTROUW OP JE GEVOEL

Keuzes leren maken met Ignatius van Loyola, Utrecht 2021

Tekst: Mgr. Ron van den Hout

Een boek met de titel *Vertrouw op je gevoel* zal door iemand die een hekel heeft aan de moderne gevoelscultuur snel ter zijde worden gelegd, zeker als hij niet ook meteen de ondertitel ziet: Keuzes maken met Ignatius van Loyola. Het boek van de Vlaamse jezuïet Sintobin, die in Amsterdam woont en werkt, is allesbehalve een uiting van de moderne cultuur waarin emoties soms de overhand hebben. Hij pleit ervoor om verstandelijk met gevoelens om te gaan en om gevoelens ook op een juiste manier te duiden.

Wat wij gevoel noemen is niet altijd gevoel zegt Sintobin: "Soms hoor je mensen uitspraken doen als: Ik voel dat ik mijn ouders dit nooit zal kunnen vergeven. [...] Ik voel dat ik een nieuwe auto moet kopen. Strikt genomen gaat dit niet over gevoelens" (pag. 63). Er is een onderscheid tussen 'Ik voel dat...' en 'Ik voel me ...'. Het eerste gaat over een mening, het tweede zit op het niveau van de oorspronkelijke, niet bewerkte gevoelens. Die moeten dan nog geïnterpreteerd worden. Het onderscheid dat Sintobin hier maakt, stelt mij als gevoelscepticus gerust.

Sintobin maakt de spiritualiteit van de stichter van zijn orde, Ignatius van Loyola, toegankelijk voor een breed publiek. Er is een onderscheid tussen hart, verstand en wil. Deze drie horen elk een bijdrage te leveren: de wil kan slechts iets tot stand brengen wanneer het zich ten dienste stelt van het verlangen dat het verstand in het hart heeft onderscheiden (pag. 75). Het gaat om onderscheiding en dat is een kwestie van luisteren naar je hart en het interpreteren met je verstand.

Deze 'theorie' wordt verluchtigd met tal van voorbeelden en illustraties. Dat maakt het boekje prettig en vlot leesbaar. Gaandeweg het lezen merk je dat typisch christelijke woorden zoals 'zonde', 'genade', 'kruis', 'eeuwig leven', 'troost', 'nederigheid' en 'geest' niet voorkomen. De auteur verantwoordt dit aan het einde. Hij wil geloofsjargon vermijden, omdat hij heeft ervaren dat deze technische woorden voor niet-ingewijden vaak verwarrend zijn en misverstanden opleveren. Het christelijke karakter komt soms wel in voorbeelden naar voren, en Sintobin spreekt ook over God, maar steeds als 'voor christenen geldt...'

Dit boekje is geschikt voor iedereen die bewust in het leven wil staan, zijn gevoelens wil managen en de juiste beslissingen wil nemen. "Onderscheiding is niet voorbehouden aan christenen" zegt Sintobin (pag. 144). De ignatiaanse spiritualiteit levert zonder opdringerigheid op deze manier een bijdrage aan de mensen in onze gesecculariseerde cultuur.

DRENTSE BEDEVAART: H. GERARDUS MAJELLA IN BARGER-OOSTERVELD

Het was dinsdag 16 oktober 1906, de gedenk- en sterfdag van de heilige Gerardus Majella (1726-1755). Meer dan honderd pelgrims vertrokken 's ochtends vroeg om half zeven vanuit Barger-Compasuum richting Barger-Oosterveld. Ze waren niet de enigen. Onderweg troffen ze groepen pelgrims uit Ter Apel en Munsterscheveld. Rond negen uur kwamen ze aan bij de kerk van Gerardus Majella in Barger-Oosterveld. Daar volgde een misviering, processie en andere plechtigheden, waarna de pelgrims om drie uur 's middags zingend terug naar huis wandelden.

De kerk gewijd aan Gerardus Majella bestond net. De bouw was een initiatief van de pastoors W.H. Wenink en H.J. Vinke die in de Italiaanse kleermaker uit de arme regio Napels – heilig verklaard in 1904 door Paus Pius X – een geschikte volksheilige zagen. Katholieke arbeiders uit het Duitse grensgebied hadden zich in het Drentse veengebied gevestigd. Een eigen katholieke kerk was ver reizen. Wijding van de kerk aan de nieuwe heilige wekte veel bekendheid. In mei 1906 hadden de pastoors een kistje met twee reliekhouders van de heilige ontvangen, nadat ze eerder met de kerkbouw waren begonnen. Over de relieken verklaarde Pater P. Oomen: 'De ene dient om uitgesteld te worden en daarin bevinden zich relieken uit het gebeente van onzen H. Broeder Gerardus en watten, die het vocht hebben opgevangen dat uit het gebeente van den heilige gevloeid is. De andere dient om door gelovigen gekust te worden'. Met de pelgrimage naar Barger-Oosterveld had Drenthe eindelijk weer een katholiek bedevaartsoord. Sinds de Reformatie was dat er niet meer geweest.

De relieken werden uitgesteld op het Gerardusaltaar in de kerk onder het beeld van Gerardus, waar ze nog steeds te zien zijn. De tekst erbij vermeldt dat het om botfragmenten van de heilige gaat. De reliekhouders die diende om gekust te worden, hing tot 1981 naast het altaar maar is toen geschonken aan de Gerardus Majellakerk in het Duitse Fehndorf. De H. Gerardus Majella geldt als patroonheilige van kleermakers, portiers en zwangere vrouwen.

Vele gelovigen droegen hun steentje bij aan het altaarensemble. Een Amsterdamse dienstbode schonk het beeld van Gerardus en een andere dame schonk geld voor een apart Gerardusaltaar. De heiligen die Gerardus tegenwoordig flankeren op zijn altaar, zijn de patroonheiligen van deze gulle schenkerster (= H. Helena en Antonius van Padua). Van de Redemptoristen in Rome, de orde waar Majella toe behoorde, kwam een kopie van een schilderij van Gerardus dat daar veel vereerd werd. Hij is er afgebeeld met kruis, doodshoofd en lelies.

Elk jaar is de bedevaart naar de H. Gerardus van Majella op de zondag na 29 juni. De bedevaart op 16 oktober, de sterfdag van de heilige, is komen te vervallen.

Saskia van Lier

Diocesane Commissie voor Kerkinrichting en Kerkelijke Kunstbezit

Colofon

10e jaargang

Nummer 2 | Juli 2021

Redactie:

Bianca Domhof, Piet van der Schoof,
Agda Wachter, Lammert de Hoop
(hoofd- en eindredactie),
Marlies Bosch (eindredactie)

Fotografie:

Marlies Bosch,
Jan Spoelstra (Bonifatiusviering)

Coverfoto:

Marlies Bosch

Redactieadres:

Bisdom Groningen-Leeuwarden
Ubbo Emmiusingel 79, 9711 BG Groningen
tel. 050-4065888, redactie@bisdomgl.nl
www.bisdomgl.nl

Vormgeving:

Rizzo Schouten

Opmaak en advertentie-exploitatie:

Mediapalet BV, Heerenveen
tel. 0513-745020

Druk:

Veldhuis Media, Raalte

Abonnement:

SPREEK! Is een uitgave van het bisdom
Groningen-Leeuwarden en verschijnt vier maal
per jaar.

Jaarabonnement: € 15,00

Een abonnement kan elk gewenst moment
ingaan en wordt automatisch verlengd.

Abonnementenadministratie:

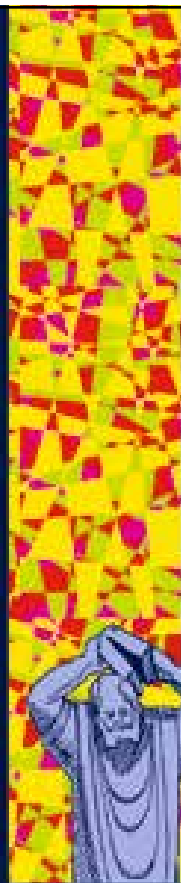
v.bouwman@bisdomgl.nl | tel. 050-4065888

ISSN 2213-8560

MariaBode

Katholiek nieuws 24 uur per dag actueel

www.mariabode.nl

Bisdom
Groningen
Leeuwarden

U kunt de verschillende fondsen (bijv. Fonds Diaconie, Fonds Kerkopbouw, Fonds Kadervorming) en activiteiten van het bisdom Groningen-Leeuwarden steunen door middel van een gift of via een periodieke bijdrage.

Deze (periodieke) giften zijn - onder voorwaarden - aftrekbaar van de belastingen. Het bisdom Groningen - Leeuwarden is namelijk aangemerkt als ANBI. Zeer de moeite waard, voor u én voor het bisdom!

Voor meer informatie neem contact op met het econoom van het bisdom.

Wilt u direct eenvoudig en veilig doneren? Gebruik onderstaande QR-code.

RAAD

DE ADMINISTRatieve DIENSTVERLENERS

Op basis van een scherp geprijsd abonnement kunt u, als parochie, bij RAAD terecht voor alle administratieve en financieel-zakelijk aangelegenheden.

RAAD JOURE
S.T. Landman,
Westermarwei 1
8501 RA Joure
tel. (0513) 419 439
s.landman@planet.nl
www.raadjoure.nl

U KUNT HELPEN: VUL DE GIRO IN want:

**Een bordje eten iedere dag
is voor heel veel kinderen
niet vanzelfsprekend!**

**Banknummer
NL78 INGB 0005733838**

t.n.v. Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen

**Voor 3 euro per maand
REDT U een arm kind!
Doen?**

JA, ik word donateur en:

☐ Ik machtig de Stichting Missiewerk M.A.W. tot wederopzegging om van mijn rekening af te schrijven het hieronder vermelde bedrag (doorhalen wat niet gewenst is).
1x eenmalig / 1x per maand / 1x per kwartaal / 1x per jaar

Rekeningnr: NL..... Bedrag:.....

Naam:.....

Adres:.....

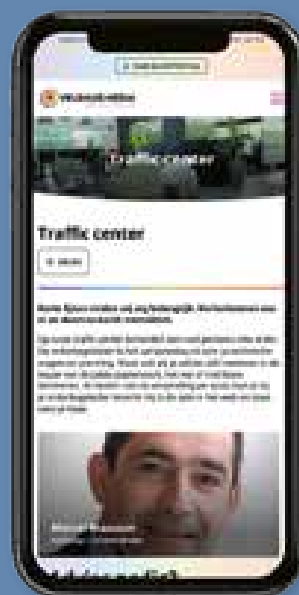
Plaats:.....

Handtekening:

**s.v.p. inzenden naar: Stichting Missiewerk M.A.W.,
Postbus 1180, 9701 BD Groningen**

Magazines en boeken. Dat kunnen we als geen ander.

Hoe? Zie onze vernieuwde website.

VELDHUIS MEDIA
Daar krijg je kleur van!

Kanaaldijk OZ 3
8102 HL Raalte
0572 - 34 97 00

info@veldhuis.nl
www.veldhuis.nl